

Tekst: **Bert Driessen** en **Jos Van Thielen** (Katholieke Hogeschool Kempen)

KENGETALLEN BIJ VLEESVARKENS

Voor de bedrijfsopvolging en –advisering wordt in de vleesvarkensfase nauwelijks met kengetallen gewerkt. De betrokken parameters worden immers meestal niet geregistreerd. Dit is enerzijds te verklaren doordat het hanteren (wegen) van dieren noodzakelijk is voor het verzamelen van gegevens en dus intensieve arbeid vergt. Anderzijds is dit eigenaardig omdat de levensfase van een vleesvarken een veelvoud duurt van de kraamstalfase waar wel tal van kengetallen worden verzameld. In de praktijk is adviesverstrekking en bedrijfsopvolging van de vleesvarkensfase nog grotendeels op visuele waarnemingen gebaseerd. Objectieve kengetallen kunnen hierbij zeker en vast een meerwaarde betekenen. Met de huidige tendens om te automatiseren, zou ook het automatisch wegen van dieren en voeders in praktijkomstandigheden mogelijk moeten zijn.

STARTGEWICHT

Het startgewicht is een zeer bepalende factor voor het verdere verloop in de vleesvarkensfase. Zonder goed dierenmateriaal is een goede start en vlot verloop bij de vleesvarkens niet mogelijk. Alles begint dus bij het opzetten van een gezonde en uniforme toom. Uit praktijkstudies is keer op keer gebleken dat varkens met een laag startgewicht (geboortegewicht, speengewicht of opzetgewicht in de biggenbatterij) het in de verdere levensfase nooit goed doen t.o.v. biggen met een hoog startgewicht. De gemiddelde leeftijd bij slachten ligt ruim 2 weken hoger bij de lichtste geboorteklasse ten opzichte van de zwaarste geboorteklasse. Het lichter afleveren van dieren met een lager geboortegewicht is waarschijnlijk mede een managementaspect: de afdeling moet leeg voor de volgende ronde, dus enkele lichte dieren in een afdeling worden niet langer op het bedrijf gehouden.

DAGELIJKSE GROEI

In de praktijk blijkt dat kengetallen niet alleen, maar vaak samen wijzigen. Zo is er onder andere een verband tussen de dagelijkse groei en de voederconversie. Gemiddeld gezien gaat een betere voederconversie met een hogere dagelijkse groei gepaard. Een hogere dagelijkse groei zorgt ervoor dat meer afmestrondes mogelijk zijn binnen een bepaalde periode. Toch even voor de volledigheid vermelden dat deze verbanden bedrijfsspecifiek zijn en er bedrijven zijn waar geen verband is tussen de aangehaalde kengetallen.

Controleer ook steeds of de drinknippels functioneren. Indien de biggen geen of onvoldoende water kunnen drinken, zal er minder voeder worden opgenomen wat dan resulteert in een lagere groei. Niet de verminderde wateropname, maar de mindere voederopname (volle voederbak of veel vermorsing) is vaak het eerste symptoom dat wordt waargenomen. Een sterke verbetering van de dagelijkse groei wordt verkregen door gebruik te maken van meefasenvoeding. Zowel de dagelijkse behoefte aan voeder als de ideale samenstelling van dit voeder evolueert in functie van de leeftijd en het productiestadium van het varken. Het aanpassen van het voeder aan de werkelijke behoeften van het dier zal dan wellicht ook aanleiding geven tot rationeler voederen.

EINDGEWICHT

Het eindgewicht neemt iets toe over de jaren. Wat is het ideale eindgewicht om een zo hoog mogelijk economisch rendement te halen? Dat is de vraag die ons momenteel bezighoudt. Het antwoord is afhankelijk van de kostprijs van het voeder en men dient ook rekening te houden met sterk toenemende voederconversie tegen het slachtmoment. De stijging van de voederconversie is toe te schrijven aan het meer beginnen vervetten van het vleesvarken. Doorgaans is de boodschap om niet te vroeg te leveren, daar de 'laatste' kilo's winst opleveren, maar alleszins wel voordat het vleesvarken begint te vervetten. Indien varkens om welke reden dan ook niet goed groeien, is de boodschap om de dieren aan het slachthuis te leveren en niet tot een hoog eindgewicht aan te houden.

KARKASKWALITEIT

De uiteindelijke karkaskwaliteit van de vleesvarkens, die in het slachthuis wordt bepaald, is mede bepalend voor een goede eindafrekening. Naast parameters die het type bepalen, zoals lendebreedte, hamhoek en hambreedte, speelt het vleespercentage een zeer bepalende rol in de uiteindelijke karkaskwaliteit. Hoe hoger het vleespercentage, hoe hoger de uitbetaling. Vandaar dat vleespercentage vaak als kengetal wordt meegenomen. Het vleespercentage wordt bepaald door kruisingstype, geslacht, groei, voer- en afleverstrategie.

AANTAL DAGEN IN AFMEST

Het aantal dagen in afmest wordt bepaald door een aantal factoren zoals begingewicht of beginleeftijd, de dagelijkse groei en het aflevermoment. Hierbij wordt het uiteindelijke afleveringstijdstip door de lichtste of traagst groeiende dieren bepaald. Het is evident dat het al dan niet voorkomen van ziektes, het nemen van sanitaire maatregelen, gekozen genetica, voeder(kwaliteit), huisvesting, enz. de duur van de afmesting mede bepalen.

ROTATIECOËFFICIENT

De rotatiecoëfficiënt bestaat uit de coëfficiënt (365 dagen)/(aantal dagen in afmest). Een afmestduur van bijvoorbeeld 144 dagen leidt tot een rotatiecoëfficiënt van 2,5 (m.a.w. 2,5 rondes per jaar). Daarentegen, een kortere afmestduur van 125 dagen resulteert in een rotatiecoëfficiënt van 2,92 (m.a.w. 2,92 rondes per jaar). De rotatiecoëfficiënt is een theoretisch begrip waarbij geen rekening is gehouden met leegstand, noch met opleggewicht en aflevergewicht, maar het geeft toch wel zeer goed een idee van de rotatie in het bedrijf.

VOEDERCONVERSIE

De voederkost is een belangrijk begrip binnen de vleesvarkensproductie. Deze belangrijke kost moet dan ook optimaal moet worden besteed. De voederconversie (= hoeveelheid krachtvoeder per kg vleesproductie) in praktijkbedrijven ligt rond 2,7 à 2,8 en is doorheen de jaren gedaald. Bij de aankoop van een voeder moet niet enkel naar de kostprijs van het voeder worden gekeken, maar ook rekening worden gehouden met het energiegehalte van het voeder. Een hoog energiegehalte betekent doorgaans een betere (= een lagere) voederconversie, een snellere groei en een beter uitgegroeid karkas dat in het slachthuis dan weer meer opbrengt. De voederconversie is afhankelijk van gewicht bij opzet, aflevergewicht, de mate van vermorsing, de gebruikte genetica, de sanitaire maatregelen op het bedrijf en het al dan niet voorkomen van ziektes. Denk bij dat laatste bijvoorbeeld aan PIA dat leidt tot een slechtere opname van nutriënten. Sanitaire maatregelen vergen extra inspanningen van de varkenshouder. De praktijk heeft inmiddels aangetoond dat dit zijn vruchten afwerpt.

UITVAL

Het minimaliseren van de uitval is evident, maar als je vraagt welk percentage van de geboren biggen de eindmeet (het slachtgewicht) bereikt moet men vaak het antwoord schuldig blijven. Het gemiddelde sterftepercentage in de Vlaamse vleesvarkenshouderij ligt net boven de 3,2 procent. De uitval heeft verschillende oorzaken. Achterblijven in groei, luchtwegaandoeningen, kreupelheid, zenuwaandoeningen en staartbijten zijn de meest voorkomende oorzaken van uitval. De relatie tussen de bezettingsdichtheid en de gezondheid kan een rechtstreeks gevolg zijn van een verhoogde infectiedruk en/of een verhoogde ziekte-transmissie door intensiever contact tussen de dieren. Het kan ook een onrechtstreeks gevolg zijn van verhoogde stress die zorgt voor een immuniteitsdaling of van een verminderde luchtkwaliteit als gevolg van het gemiddeld lager beschikbaar volume lucht per dier bij een hogere bezettingsdichtheid.

HOKOPPERVLAKTE

Hokdensiteit wordt (voorlopig) zelden als kengetal gehanteerd, maar is toch belangrijk binnen de productie van vleesvarkens. Dit kengetal hangt namelijk samen met de zoötechnische prestaties, het voorkomen van gedragsproblemen (oor- en staartbijten), het stalklimaat en de gezondheid (ziektedruk) van de varkens. Uit direct economische overwegingen wordt een maximaal toegelaten hokdensiteit nagestreefd, maar recente onderzoeken suggereren dat een lagere hokdensiteit in een betere groei en een betere voederconversie resulteert. Het spreekt voor zich dat het optreden van meer ziektes ook leidt tot een verhoogd medicijngebruik. Aangezien zieke dieren duidelijk minder goed groeien, heeft een verhoogde ziekte-incidentie onrechtstreeks ook een belangrijke negatieve invloed op de productieresultaten. Wettelijk gezien moeten varkens van 85 tot 110 kg de beschikking hebben over 0,65 m² per dier. Onderzoek tijdens de afgelopen jaren heeft uitgewezen dat een hogere oppervlakte per dier is aangewezen opdat de groei en voederconversie optimaal zouden zijn. Daarbij worden oppervlaktes van 0,83 m² per dier gesuggereerd, maar dit dient door verder praktijkonderzoek nog te worden bekrachtigd.

Tabel: Technische kengetallen bij de vleesvarkens

	Streefwaarde	Tendens
Startgewicht	22 kg	=
Dagelijkse groei	725 g	↑
Eindgewicht	115 kg	↑
Vleespercentage	> 62 %	↑
Aantal dagen in afmest	125 d	↓
Rotatiecoëfficiënt	2,9	↑
Voederconversie	2,75	↓
Uitval	< 2 %	↓
Hokoppervlakte	0,83 m ² per dier	↑

BESLUIT

Prestaties worden in de varkenshouderij gemeten aan de hand van technische en economische kengetallen. Echter, in de praktijk zijn kengetallen in de vleesvarkensfase niet of zeer sporadisch voorhanden. Dat betekent dat bijsturing (zowel tijdens als na de beëindiging van het opzet) niet mogelijk is. Daarnaast betekent dit gemis aan gegevens ook dat gerichte bedrijfsadvies op gebied van zoötechnische prestaties in de vleesvarkensfase nauwelijks mogelijk is. Kortom, dit is een pleidooi om ook tijdens de vleesvarkensfase informatie te verzamelen door het wegen van de dieren en het voederverbruik te registreren.

Bovenstaande instellingen werken mee aan dit demonstratieproject.

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland.

Dit artikel werd o.a. gepubliceerd in volgend vakblad:

- *Varkensbedrijf (juni 2012) p. 24 – 25*